

Інна Агалець

к. пед. н., доц., старший науковий співробітник
відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
м. Київ, Україна

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОСВІТНЬОЇ СПІЛЬНОТИ ЗАСОБАМИ ДОКУМЕНТІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АНАЛІТИКИ

З 24 лютого 2022 р. змінилося життя всього українського народу, в Україні триває загарбницька повномасштабна війна. Війська країни-агресора Росії вбивають і катують український народ, ворожа техніка постійними авіаційними й артилерійськими ударами знищує наші міста і села, нищить пам'ятки культури та інфраструктуру.

Попри жорстокість ворога, Збройні сили України і керівництво держави здійснюють цілеспрямовані дії щодо збереження територіальної цілісності України, утвердження державності, подолання кризових явищ у всіх сферах життєдіяльності українського народу.

Цілком зрозуміло, що вторгнення РФ в Україну позначилося на всіх галузях діяльності демократичного українського суспільства і на освіті зокрема. У засобах масової інформації повідомляється, що станом на початок червня 2022 р. вже пошкоджено близько 2 тисяч закладів освіти, 184 з яких зруйновано повністю (<https://saveschools.in.ua/> (дата звернення: 04.06.2022)). З огляду на це заклади освіти нашої держави перебувають у складній ситуації освітнього процесу, зумовленого умовами воєнного стану, але спрямованому на входження до європейського освітнього простору, збереження національних освітніх традицій, підготовку фахівців міжнародного рівня і високодуховних людей із світоглядною свідомістю, здатних до ствердження, збагачення та відстоювання духовних цінностей.

Проблема виховання, досліджувана на основі аналізу її орієнтирів, є одним із пріоритетних напрямів освітньої системи України в ХХІ ст., яка за своїм статусом має виховувати духовно розвинених й патріотично свідомих громадян.

Виховання патріотизму є ключовим складником світогляду зростаючого покоління, якому довелося швидко подорослішати, його ставлення до національних святинь, любові до мови, почуття відповідальності за незалежність рідної держави, збереження духовних і матеріальних цінностей.

Засади патріотичного виховання сформульовано відомими вченими-педагогами, зокрема такими як О. Вишневський, О. Захаренко, І. Зязюн, М. Євтух, В. Сухомлинський та ін.

Теоретичні й методичні аспекти патріотичного виховання особистості всебічно розкрито в працях багатьох українських учених і практиків, зокрема, І. Беха, К. Ващенко, С. Гончаренка, К. Журби, Т. Ільїної, В. Кременя, Ю. Логвиненка, Н. Мойсеюк, О. Сухомлинської, К. Чорної, І. Шкільної та ін.

Національно-патріотичне виховання є засобом відродження національної культури, стимулом формування моральних якостей кожної особистості, засобом її відповідальності, гарантом громадянського миру, до складників якого належать громадянсько-патріотичне, військово-патріотичне і духовно-моральне виховання [2; 3, с. 648], де формується національна ідентичність народу України.

Як відомо, сучасне суспільство існує в умовах значного зростання потоку інформації для всіх сфер життєдіяльності й в системі освіти України зокрема. Це наукові, навчальні та навчально-методичні праці вчених і практиків, у яких представлено результати застосування інноваційних технологій, сучасних методик, рекомендацій тощо, тобто первинні повнотекстові документи, що є базовими в галузевому інформаційному ресурсі України. А отже, обсяг надходження повнотекстових документів невпинно зростає, і перед науково-освітньою спільнотою постає питання орієнтації в інформаційному потоці. З огляду на це, за свідченнями науковців, саме системний розвиток наукового

інформаційного супроводу освіти засобами інформаційної аналітики сприятиме зменшенню інтелектуальних та часових витрат з пошуку й опрацювання інформації у дослідницькій і практичній сферах освітньої діяльності [4].

Мета роботи полягає у визначенні ролі документів інформаційної аналітики як засобу оптимізації психолого-педагогічного супроводу виховної діяльності освітньої спільноти закладів освіти.

Надзвичайне випробування для України – нав’язана Росією повномасштабна війна з усією очевидністю актуалізує означену проблему. Особливі вимоги в першу чергу постають перед освітянами, які мають виховувати зростаюче покоління на найкращих зразках загальнолюдської моралі, національної свідомості й самосвідомості, патріотичних почуттів та цінностей. Розв’язання проблеми пов’язане зі створенням педагогічних умов виховання, зокрема впровадженням результатів наукових досліджень науково-освітньої спільноти в практику навчально-виховної роботи освітнього процесу, що сприятиме формуванню й розвитку патріотично налаштованої особистості.

Однією з провідних установ у забезпеченні реалізації окресленої проблеми є Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського (далі – ДНПБ) – культурно-освітній, науково-інформаційний центр загальнодержавного рівня.

Л. Березівська, С. Тарнавська наголошують на тому, що «зважаючи на виклики сьогодення, входження нашої держави до світового та європейського простору, діяльність ДНПБ відповідно до розробленої Стратегії розвитку Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського на 2017–2026 рр. спрямовано на вдосконалення науково-інформаційного та бібліотечного супроводу освіти за допомогою побудови інноваційної моделі наукової бібліотеки, яка здатна ефективно забезпечувати сучасні потреби користувачів» [1, с. 7]. Як слушно зауважують дослідниці, ДНПБ має потужні бази даних, надає вільний доступ до світових інформаційних мереж і банків даних на основі широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій, орієнтації на інтеграцію внутрішніх

і зовнішніх інформаційних ресурсів для сприяння інформатизації й інтелектуалізації суспільства [1, с. 7].

До зазначених вище інструментів належать документи інформаційної аналітики ДНПБ, підготовлені співробітниками бібліотеки, у яких висвітлено різнобічні аспекти актуальної проблематики психолого-педагогічного супроводу виховної діяльності науково-освітньої спільноти. Такими виданнями є низка випусків періодичного довідкового бюлетеня «Аналітичний вісник у сфері освіти й науки» (2015–2022 рр.), оглядові видання «Інноваційний розвиток освіти в Україні й зарубіжжі в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних процесів» (2019 р.), «Діяльність НАПН України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти» (2022 р.) та інші документи, що постійно поповнюються в ресурсах офіційного вебпорталу ДНПБ (<https://dnpb.gov.ua>).

Наведені документи інформаційної аналітики містять логічно умотивований різновид матеріалів, що висвітлюють стан, результати та перспективи наукового і практичного осягнення актуальних питань психолого-педагогічного супроводу виховної діяльності освітньої спільноти закладів освіти в умовах сучасних викликів освітнього простору. Використання виховного потенціалу цих документів, оптимізує діяльність освітньої спільноти, уможливорюючи зменшення як інтелектуальних, так і часових витрат з пошуку та опрацювання необхідної інформації.

Список використаних джерел:

1. Березівська Л. Д., Тарнавська С. В. Діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського НАПН України: здобутки та перспективи. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. № 4 (1). С. 1–9.
URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/issue/view/9> (дата звернення: 04.05.2022).

2. Особистісно орієнтовані технології національно-патріотичного виховання учнівської молоді в громадських об'єднаннях : метод. посіб. / авт. кол.: Т. К. Окушко, Ж. В. Петрочко, Н. В. Харченко та ін. ; за ред. Т. К. Окушко. Київ ; Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. 198 с.

3. Окушко Т. К., Харченко Н. В. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України / гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 648.

4. Селецький А. Особливості здійснення інформаційно-аналітичного супроводу наук про освіту, психолого-педагогічної теорії та практики (з досвіду діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського). Вісн. Кн. палати. 2017. № 5. С. 19–24.

Галина Александрова

доктор філологічних наук, провідний науковий співробітник

Інституту біографічних досліджень

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

м. Київ, Україна

ПОСТАТЬ МИКОЛИ ІЛЛІЧА СТОРОЖЕНКА В НЕКРОЛОГАХ

У вітчизняній біографістиці нині притлумився інтерес до життєписів українців, які через суспільно-політичні обставини зреалізувалися як діячі в російській науці. Ці наші насправду славетні співвітчизники здебільшого несправедливо перейшли до розряду «забутих», зникаючи з історичної пам'яті народу, серед якого зростали й формувалися. До тих, чиє свідоме життя минуло за межами рідного краю, належав і Микола Ілліч Стороженко (1836–1906). Випускник Першої Київської чоловічої гімназії (1855), історико-філологічного факультету Московського університету (1860), він став найвідомішим фахівцем у галузі західноєвропейських літератур, завідував кафедрою всезагальної літератури в Московському університеті (1872–1893), був бібліотекарем Публічного та Рум'янцевського музеїв (1893–1902). Активне наукове,